

סמואל טיילור קולרידג'

השירה והדת

אי אפשר להעניק לשירה מחמאה גדולה יותר מאשר להתבונן בתוֹצָאִים המשותפים לה ולדת, גם אם התוצאים הללו נבדלים זה מזה (עד כמה שניתכן הבחנה במקום שאין בו הפרדה) באותן תכונות אשר הדת מפעילה ומפזרת על המין האנושי כולו, בתחומים שבהם הוא נתון להשפעתה.

לא אחת חשבתי שהדת (אם נדבר עליה רק מצד דמיונה לשירה, בלי להתיחס אל השפעותיה הרציניות יותר) היא שיָתו של המין האנושי, שהרי שתיהן שמו להן למטרה:

1. להכליל את מושגינו; לא לאפשר לבני האדם לרכז את תשומת ליבם אך ורק (או בעיקר) במרחב הפעולה הצר שלהם, ובנסיבותיהם האינדיבידואליות. על-ידי כך שהיא מציבה אותם ביחסים מעוררי-יראה מסוימים, היא משלבת את היחיד בתוך המין האנושי כולו, וכך מונעת מכל אדם בודד שהוא לחשוב על מְנַת גורלו העתידית – ובעצם גם על מצבו הנוכחי – בלי שבה בעת ייכללו במבטו גם רעיו שנבראו בצלם.

2. שגם השירה וגם הדת ירחיקו מאיתנו מאוד את מושא העניין העמוק ביותר, ובכך לא זו בלבד שיסייעו לדמיונו, אלא גם – מה שחשוב ביותר – ישרתו את האינטרס של מידותינו הטובות; שהרי אין עָבָד כמי שהוא עָבָד לחושיו, אשר שִׁכְלו ודמיונו אינם מסוגלים לשאתו לאן שידו אינה מגעת, או אף מעבר לטווח ראייתו.

3. קו הדמיון הבולט ביותר ביניהן הוא ששתיהן שמו להן כמטרה (לא אדע אל-נכון אם יש בשפה האנגלית מילה הולמת לפעולה זו) להביא לידי שלמות, ולגלות בפנינו, את שיפור טְבֵעֵנו, ולמקד בשיפור זה, שאין לו גבולות, את תשומת לבנו. הן מצוות עלינו, בשעה שאנו יושבים בחושך

לצד המדורה הקטנה שלנו, להביט אל פסגות ההרים, להיאבק בחשיכה, ולבשר על האור שעתיד להאיר לכולם, ובו יתמזגו האינטרסים האינדיבידואליים לכלל טובה משותפת אחת, וכל אדם יהיה לרעהו קרוב יותר מאח.

כיוון שכך, אל לנו לתמוה על כך שההשגחה העליונה ראתה לנכון שהאמיתות האלוהיות של הדת יתגלו בפנינו בצורת שירה; ושכל דור ודור המשוררים, ולא עבדיה של דעה כיתתית מסוימת כזו או אחרת, הם שהטו כתף לתמוך בכל אותם רגשות עדינים של הלב (לא אחת דווקא כאשר התנגדו לפילוסופיה שמשלה בכיפה באותה עת), אשר אפשר לקרוא להם היוכלים המזינים את נהר הדת.

שמעתי אומרים כי אסטרונום שאינו דתי הוא משוגע. במובן הצר של המילה, משוגע הוא ודאי כל יצור בעל-בינה אשר נותר, אפשר לומר, מקובע לקרקע שהוא דורך עליה – אשר אף על פי שהוענקו לו מלידתו הפְּשָׁרִים האלוהיים של התקווה והפחד שאין להם גבולות, הוא מעדיף לשים את מבטחו במה שאינו כולל מרחב הולם שבו יוכלו התקווה והפחד להציג את עצמם. אבל נכון הרבה יותר יהיה לומר שמשורר שאינו דתי הוא משוגע: במובן הצר של המילה, משורר לא-דתי אינו אפשרי כלל.

(מאנגלית: אביעד שטיר)